

שם התכנית: בחינת טף בעמק החולה כגידול חדש רב-קצירי לגרגרים ומספוא חוקרים: יהושע סרנגה, שירן בן זאב ואון רבינוביץ

רקע ותאור הבעיה:

בן-חילף טף (*Eragrostis Tef*, להלן: טף) הוא צמח ממשפחת הדגניים שמקורו באתיופיה, שם הוא מהווה מוצר יסוד. הטף נודע בעשורים האחרונים כ"מזון על", דבר שהגביר את הביקוש בקרב שוחרי בריאות וגרם להתעניינות גוברת בגידול טף מחוץ לאתיופיה. בישראל יש עניין בגידול הטף המונע ממספר סיבות: ראשית, ביקוש מצד אוכלוסיית יוצאי אתיופיה, שנית, הצורך להרחיב ולגוון את סל גידולי השדה. הטף מהווה גידול אטרקטיבי לתנאי ישראל בזכות עונת הגידול הקצרה, מחירם הגבוה של הגרגרים ואיכותו הגבוהה כשחת למספוא. הכנסת גידול הטף לעמק החולה עשויה להיות תוספת משמעותית למחזור גידולי השדה בעמק.

מטרת התכנית - בחינת ההיתכנות לגידול הטף בעמק החולה כגידול רב קצירי לגרגרים ולמספוא כחלופה רווחית לגידולים הקיימים.

מועד תחילת וסיום המחקר: פברואר 2018 – ינואר 2021.

שלב המו"פ: בחינת ופיתוח שיטות גידול.

מהלך המחקר ושיטות העבודה: באפריל 2018 נזרעו ניסוי ראשון ותצפית:

1. ניסוי טף לגרעינים - בחינת השפעת עומדי זריעה שונים על גידול טף לגרגרים בעמק החולה מבחינת יבול הגרגרים, יבול הביומסה ורביצה בשלבי הגידול השונים. הניסוי כלל 4 זנים אשר נזרעו ב-3 עומדים (300, 600 ו-900 גר' לדונם) ב-6 חזרות.

2. תצפית טף למספוא - 4 זנים נזרעו בחלקות בגודל כ-96 מ"ר (עומד 600 גר' לדונם) ב-6 חזרות.

תוצאות:

ניסוי טף לגרעינים - חלקת הניסוי נבחנה מדי שבוע ונאספו נתוני מועד הפריחה, גובה הצמחים, מידת הרביצה, יבול הביומסה והגרגרים, גודל וסוג המכבד, גודל הזרע, ומידת ההתחדשות לאחר קציר. נמצא כי עומד הזריעה לא השפיע בצורה מובהקת על אף אחד מהמדדים למעט אינדקס הרביצה, ולא נמצאו הבדלים משמעותיים בין הזנים. יבול הגרגרים נע בין 109 ל-201 גר' למ"ר ויבול הביומסה נע בין 2 ל-2.9 ק"ג למ"ר. ההתחדשות נפגעה בגלל עיכובים וקשיים טכניים בקציר ובפינוי השטח. במחזור הגידול השני (קציר בתחילת נובמבר) יבול הגרגרים נע בין 38 ל-44 גר' למ"ר, ויבול הביומסה נע בין 810 ל-868 גר' למ"ר.

תצפית טף למספוא - יבול הביומסה שהתקבל מתצפית המספוא בגנוטיפים השונים היה בטווח שבין 1.3-2.0 ק"ג למ"ר בקציר ראשון. הקציר השני התבצע בסוף אוגוסט והשלישי בסוף אוקטובר, סה"כ הביומסה בשלושה קצירים (כ-6 חודשי גידול) נעה בין 2.9 ל-3.8 ק"ג למ"ר.

מסקנות ותכנית המשך:

נראה כי ניתן לגדל טף בהצלחה בתנאי עמק החולה. התוצאות שהתקבלו עד כה מעידות כי ניתן להקטין את הרביצה באמצעות עומד נכון, נושא שיהיה צורך להמשיך ולבחון. זריעה בעומד נמוך מהמומלץ בספרות (מעל 1 ק"ג לדונם) מאפשרת לחסוך בזרעים תוך שיפור ביצועי הגידול.

החלקה הושארה למעקב בתקופת החורף לבחינת יכולת ההתחדשות של הטף באביב.

ב- 2019 מתוכננים ניסוי נוסף של גידול טף לגרגרים בעומדים שונים, וניסוי מנות השקיה בגידול לגרגרים.